Material informativ
Săptămâna Mondială de Conştientizare a Rezistenţei la Antimicrobiene (RAM)
18–24 noiembrie 2026

„O singură sănătate, o singură acţiune: să prevenim acum rezistenţa la antimicrobiene.”

În perioada 18–24 noiembrie 2026, este marcată Săptămâna Mondială de Conștientizare a Rezistenței la Antimicrobiene, campanie anuală coordonată la nivel internațional, promovarea măsurilor de prevenire și combatere a RAM. Săptămâna Mondială de Conștientizare a RAM (WAAW) este o campanie globală menită să crească gradul de conștientizare și să ofere o mai bună înțelegere a RAM și să promoveze acțiuni globale pentru a combate apariția și răspândirea agenților patogeni rezistenți la medicamente. Lumea noastră este mai conectată ca niciodată. Medicamentele care salvează vieți, alimentele pe care le producem, economiile de care depindem și sănătatea mediului nostru sunt toate conectate. Atunci când apar și se răspândesc agenți patogeni rezistenți la medicamente, aceștia au impact asupra sănătăţii noastre, a sănătăţii animalelor, a securităţii alimentare, a economiilor și a dezvoltării durabile. Apariția și răspândirea lor sunt influențate și de sănătatea mediului nostru.

RAM nu mai este o provocare a viitorului, ci o amenințare globală. Rezistența la antimicrobiene (RAM) apare atunci când bacteriile, virusurile, fungii și paraziții nu mai răspund la agenții antimicrobieni. Ca urmare a rezistenței la medicamente, antibioticele și alți agenți antimicrobieni devin ineficienți, iar infecțiile devin dificil de tratat sau chiar imposibil de tratat, crescând riscul de răspândire a bolilor, de îmbolnăvire gravă și deces. Utilizarea necorespunzătoare și excesivă a antimicrobienelor, inclusiv antibioticelor, antiviralelor, antifungicelor și antiparazitarelor la oameni, animale și plante, determină dezvoltarea și răspândirea rezistenței antimicrobiene. Lipsa accesului adecvat la vaccinuri, diagnostic și medicamente noi contribuie, de asemenea, la această problemă. Abordarea rezistenței antimicrobiene necesită acţiuni coordonate în sectoarele uman, animal, vegetal și de mediu, prin intermediul unei abordări „One Health” (O singură sănătate).

Dar ce înseamnă cu adevărat?

RAM sunt concrete: infecţii mai dificil de tratat, internări prelungite, necesitatea unor tratamente mai complexe, costuri suplimentare și un risc crescut de complicaţii sau deces. Persoanele cu boli cronice, pacienții imunocompromiși, copiii mici și vârstnicii pot fi deosebit de vulnerabili. O infecție care în mod obișnuit răspunde la tratament poate deveni dificil de controlat dacă agentul patogen este rezistent la medicamentele disponibile.

Mesaje esențiale pentru sănătate umană

- Utilizaţi antibioticele numai la indicaţia unui medic şi respectaţi doza, intervalul şi durata tratamentului prescris. Alte antimicrobiene (antivirale, antifungice, antiparazitare) se administrează conform recomandării specialistului.
- RAM poate determina spitalizări mai lungi, costuri medicale sporite şi un risc mai mare de deces. Igiena corectă a mâinilor contribuie la prevenirea infecţiilor şi la limitarea transmiterii microorganismelor rezistente.
- Menţinerea eficacităţii antimicrobienelor este esenţială pentru siguranţa intervenţiilor chirurgicale, a terapiei intensive, a transplanturilor şi a tratamentelor oncologice care implică risc de infecţii.
- Accesul la apă sigură, sanitaţie şi igienă (WASH), inclusiv în instituţiile medico-sanitare, contribuie la prevenirea infecţiilor şi la reducerea necesităţii utilizării antibioticelor. Igiena mâinilor rămâne una dintre măsurile de bază pentru prevenirea transmiterii agenţilor patogeni.
- Investiţiile în infrastructura WASH, în prevenirea şi controlul infecţiilor şi în gestionarea sigură a deşeurilor medicale reduc infecţiile evitabile şi, implicit, necesitatea prescrierii antimicrobienelor.
- Vaccinurile şi utilizarea corectă a antibioticelor şi a altor medicamente antimicrobiene ajută la păstrarea eficacităţii tratamentelor medicale vitale.

Cum putem preveni apariţia rezistenţei la antimicrobiene?

- Promovarea prescrierii antimicrobienelor numai atunci când sunt indicate, cu alegerea substanţei active, a dozei, a căii de administrare şi a duratei conform ghidurilor clinice, diagnosticului şi datelor de rezistenţă; reevaluarea tratamentului pe baza evoluţiei clinice şi a rezultatelor microbiologice.
- Atingerea ţintelor UE şi naţionale recomandate pentru a reduce utilizarea antibioticelor la oameni şi nivelul infecţiilor cheie rezistente la antibiotice până în 2030 cu 20%.
- Supravegherea şi monitorizarea suplimentară a RAM şi a consumului de antimicrobiene, prevenirea şi controlul mai bun al infecţiilor, o mai bună conştientizare a publicului, educarea şi formarea profesioniştilor.
- Asigurarea accesului echitabil la antimicrobiene esenţiale, la diagnosticul microbiologic şi la tratamente de calitate, concomitent cu utilizarea adecvată a acestora; măsurile de disponibilitate şi cele de utilizare prudentă trebuie abordate împreună.

Informaţii cheie

- Rezistenţa antimicrobiană (RAM) apare atunci când bacteriile, virusurile, fungii şi paraziţii nu răspund la medicamentele antimicrobiene. Drept urmare, infecţiile devin dificil de tratat sau chiar imposibil de tratat, crescând riscul de răspândire a bolilor, de îmbolnăvire gravă, de invaliditate şi deces.

- RAM bacteriană a fost asociată cu peste 4,7 milioane de decese la nivel mondial în anul 2021, dintre care aproximativ 1,14 milioane au fost atribuite direct rezistenței bacteriene, potrivit estimărilor OMS. (1).
- Utilizarea greșită și excesivă a antimicrobienelor determină dezvoltarea și răspândirea agenților patogeni rezistenți la medicamente.
- Lipsa accesului adecvat la vaccinuri, diagnostice și medicamente noi și existente contribuie, de asemenea, la criză.
- Aproximativ 1 din 6 infecții bacteriene confirmate în laborator la nivel mondial a fost rezistentă la antibiotice în 2023.
- Lumea se confruntă cu o criză a cercetării și dezvoltării antimicrobienelor, existând puține medicamente noi în curs de dezvoltare.

Prezentare generală

Antimicrobienele – inclusiv antibioticele, antiviralele, antifungicele și antiparazitare – sunt medicamente utilizate pentru prevenirea și tratarea bolilor infecțioase la oameni, animale și plante.

RAM apare atunci când bacteriile, virusurile, ciupercile și paraziții nu răspund la aceste medicamente. Din cauza rezistenței la medicamente, infecțiile devin dificil de tratat sau chiar imposibil de tratat, crescând riscul de răspândire a bolilor, de îmbolnăvire gravă, de invaliditate și deces.

O preocupare globală

RAM afectează sănătatea, sistemele de asistență medicală și societatea în general.

Impact asupra sănătății: RAM este asociată cu o morbiditate și o mortalitate mai mari și restrânge opțiunile de tratament pentru pacienții cu infecții. Crește riscul complicațiilor procedurilor medicale, cum ar fi intervențiile chirurgicale.

Impactul asupra sistemului de sănătate: RAM duce la creșterea costurilor asistenței medicale, în mare parte prin creșterea spitalizării și a nevoii crescute de terapie intensivă. De asemenea, crește dependența de antibioticele de linia a doua și de testele de diagnostic suplimentare.

Impact social: RAM afectează în mod disproporționat populațiile vulnerabile, reduce productivitatea umană și erodează încrederea publicului în medicină. În plus, infecțiile rezistente la medicamente au impact asupra sănătății animalelor și plantelor și reduc productivitatea fermelor, amenințând securitatea alimentară.

Având în vedere nivelul actual de acțiune, se preconizează că costul total pentru tratarea infecțiilor bacteriene rezistente va ajunge la 412 miliarde USD anual până în 2035, cu pierderi suplimentare de productivitate de 443 miliarde USD pe an (2).

Factorii cheie pentru apariția și răspândirea rezistenței antimicrobiene includ utilizarea necorespunzătoare a antibioticelor; accesul limitat la apă curată, salubritate

și igienă (WASH); prevenirea și controlul inadecvat al infecţiilor în gospodării, unităţi medicale și ferme; accesul limitat la vaccinuri, diagnostice și medicamente; și lipsa de conștientizare și aplicare a legislației relevante. Prea puține antibiotice noi sunt dezvoltate pentru a le înlocui pe cele care nu mai funcționează, ceea ce lasă mai puține opțiuni de tratament pentru persoanele cu infecții rezistente la medicamente.

RAM afectează toate țările, indiferent de venituri, și se răspândește peste granițe. Persoanele care trăiesc în medii cu resurse limitate și populațiile vulnerabile, cum ar fi cei foarte tineri și cei foarte vârstnici, sunt afectate în mod special.

Utilizarea antibioticelor

Utilizarea antibioticelor fără indicaţie sau alegerea necorespunzătoare a acestora favorizează RAM. Clasificarea OMS AWaRe diferențiază antibioticele în grupele Access, Watch și Reserve, pentru a sprijini utilizarea adecvată și monitorizarea consumului. În 2022, grupa Access reprezenta aproximativ 53% din utilizarea globală a antibioticelor la oameni a sub obiectivul cel puțin 70% până în 2030. Alegerea unui antibiotic trebuie însă să țină seama de diagnosticul clinic, ghidurile terapeutice și profilul local de rezistență.

Rezistența la medicamente în cazul bacteriilor

Una din șase infecţii bacteriene confirmate în laborator care au cauzat infecţii comune la oameni la nivel mondial în 2023 a fost rezistentă la tratamentele cu antibiotice. Între 2018 și 2023, rezistența la antibiotice a crescut în peste 40% din combinațiile agent patogen-antibiotic monitorizate, cu o creștere medie anuală de 5-15%. OMS estimează că rezistența la antibiotice este cea mai mare în regiunile OMS din Asia de Sud-Est și din estul Mediteranei, unde 1 din 3 infecţii raportate a fost rezistentă. Rezistența este, de asemenea, mai frecventă și se agravează în locurile în care sistemele de sănătate nu au capacitatea de a diagnostica sau trata agenții patogeni bacterieni. Bacteriile Gram-negative rezistente la medicamente devin mai periculoase la nivel mondial, cea mai mare povară revenind țărilor cel mai puțin echipate pentru a răspunde. Printre acestea, E. coli și K. pneumoniae sunt principalele bacterii Gram-negative rezistente la medicamente găsite în infecţiile sanguine. Acestea se numără printre cele mai severe infecţii bacteriene care duc adesea la sepsis, insuficienţă organică și deces.

În cazul gonoreei, o infecţie cu transmitere sexuală, rezistența la ciprofloxacină este foarte mare (75%), iar rezistența la ceftriaxonă – deși încă scăzută la nivel global – este în creștere în unele regiuni, amenințând eficacitatea tratamentului de primă alegere.

Tuberculoza multirezistentă la medicamente (TB-MDR) este o formă de TB cauzată de bacterii care nu răspund la izoniazidă și rifampicină, cele mai eficiente două medicamente antituberculoase de primă linie. TB-MDR este tratabilă și vindecabilă prin utilizarea altor medicamente, care tind să fie mai scumpe și mai toxice. Proporția estimată de persoane cu un prim episod de TB care au avut TB rezistentă la

medicamente a fost de 3,2% în 2024, în timp ce proporţia în rândul celor cu antecedente de tratament pentru TB a fost mult mai mare, de 16%.

Rezistenţa la medicamente în cazul fungilor

Ciupercile pot provoca o gamă largă de infecţii, de la candidoză (aftoasă) a gurii sau a zonei genitale și pecingine (dermatofitoză) a pielii, părului și unghiilor, până la infecţii severe și care pun viaţa în pericol, cum ar fi candidoza invazivă sau aspergiloza pulmonară. Aceste infecţii afectează în mod disproporţionat pacienţii grav bolnavi și pe cei cu sistem imunitar slăbit, inclusiv persoanele care urmează chimioterapie împotriva cancerului, transplant de organe și cele care trăiesc cu HIV.

Infecţiile fungice rezistente la antifungice constituie o preocupare în creștere, mai ales la pacienţii cu imunitate compromisă. O atenţie deosebită necesită Candidozyma auris (denumită anterior Candida auris), specie fungică ce poate cauza infecţii invazive și focare în instituţiile medico-sanitare. De asemenea, rezistenţa unor specii de Aspergillus la antifungicele azolice limitează opţiunile terapeutice.

Rezistenţa la medicamente în cazul virusurilor

În ultimul deceniu, utilizarea terapiei antiretrovirale (ART) a salvat vieţile a zeci de milioane de persoane care trăiesc cu HIV. Cu toate acestea, utilizarea crescută a medicamentelor anti-HIV a fost însoţită de apariţia rezistenţei la medicamentele anti-HIV. Rezistenţa la medicamentele anti-HIV poate duce la creșterea infecţiilor cu HIV și a deceselor.

Dincolo de HIV, rezistenţa antivirală la virusurile gripale reprezintă o problemă majoră de sănătate publică și este monitorizată îndeaproape de OMS prin intermediul rețelelor globale de supraveghere. OMS recunoaște, de asemenea, provocările emergente legate de rezistenţă care afectează programele de tratament pentru hepatita B și C.

Rezistenţa la medicamente în cazul paraziţilor

Apariţia paraziţilor rezistenţi la medicamente reprezintă o ameninţare majoră la adresa controlului malariei. Terapiile combinate pe bază de artemisinină (ACT) sunt tratamentul de primă linie recomandat pentru malaria necomplicată cauzată de Plasmodium falciparum. Apariţia rezistenţei parţiale la artemisinină face ca alegerea tratamentului potrivit să fie mai dificilă și necesită o monitorizare atentă.

Apariţia rezistenţei la tratamentele utilizate împotriva unor boli tropicale neglijate, precum tripanosomiaza africană umană și leishmanioza, constituie o provocare suplimentară pentru programele de control al acestor boli. Rezistenţa a fost descrisă pentru medicamente precum melarsoprolul, antimonialele pentavalente și miltefozina.

Răspunsul OMS

OMS sprijină țările și partenerii prin norme și standarde globale, supraveghere, cercetare, îndrumări tehnice, consolidarea capacităţilor și activităţi de advocacy pentru a preveni infecţiile, a îmbunătăți accesul la diagnostic și tratament, a promova utilizarea adecvată a antimicrobienelor și a consolida răspunsurile naționale la rezistența la antimicrobiene.

OMS promovează, de asemenea, cercetarea și inovarea și acționează pentru a consolida învățarea, capacitatea forței de muncă, guvernanța și finanțarea durabilă pentru răspunsurile la RAM la nivel mondial. Organizația coordonează, de asemenea, supravegherea și monitorizarea globală a RAM prin intermediul Sistemului global de supraveghere a rezistenței și utilizării antimicrobienelor (GLASS), care sprijină țările în generarea și raportarea datelor standardizate privind rezistența antimicrobiană și utilizarea antimicrobienelor.

În colaborare cu Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP) și Organizația Mondială pentru Sănătatea Animalelor (WOAH), OMS promovează o abordarea «O singură sănătate» (One Health) și sprijină implementarea Planului global de acţiune privind RAM pentru perioada 2026–2036 și a angajamentelor asumate în 2024 la nivelul

Organizației Națiunilor Unite. Prin angajamentele asumate la reuniunea de nivel înalt a ONU din 2024, statele au stabilit pentru 2030 obiectivul global de reducere cu 10% a deceselor umane asociate RAM bacteriene, concomitent cu măsuri de reducere a utilizării antimicrobienelor în sistemele agroalimentare și de limitare a poluării mediului cu reziduuri antimicrobiene și microorganisme rezistente.

Cele patru organizații: FAO, UNEP, OMS și WOAH, formează parteneriatul cvadripartit, care sprijină coordonarea răspunsului intersectorial la RAM și integrarea priorităţilor din domeniile sănătății umane, sănătății animalelor, agriculturii și mediului.

Implementarea Planului global este susținută prin planuri naționale de acțiune, instrumente operaționale și mecanisme de monitorizare și evaluare. Chestionarul anual de autoevaluare a progreselor țărilor privind RAM (TrACSS) permite examinarea progresului intersectorial, iar sistemul GLASS sprijină colectarea și comparabilitatea datelor privind RAM și utilizarea antimicrobienelor.

Pentru a atinge obiectivul GAP-AMR, există șase obiective strategice interconectate:

1. Consolidarea conștientizării și promovarea schimbărilor sociale și comportamentale pentru reducerea riscurilor RAM în toate sectoarele;
2. Consolidarea sistemelor de supraveghere și a rețelelor de laboratoare pentru fundamentarea politicilor și intervențiilor bazate pe dovezi;
3. Intensificarea prevenirii infecțiilor în toate sectoarele pentru reducerea poverii bolilor infecțioase și a necesității utilizării antimicrobienelor;

4. Asigurarea accesului echitabil, a utilizării adecvate și a eliminării în siguranță a antimicrobienelor, a produselor de diagnostic și a altor produse medicale relevante;
5. Accelerarea cercetării și inovării în domeniul RAM în toate sectoarele;
6. Consolidarea guvernanței multisectoriale, a finanțării sustenabile și a responsabilității pentru un răspuns coordonat la RAM, la toate nivelurile.

GAP-AMR este completat de prioritățile strategice și operaționale ale OMS pentru abordarea infecţiilor bacteriene rezistente la medicamente în sectorul sănătății umane, 2025-2035.

Estimările internaționale indică faptul că RAM bacteriană este deja asociată cu peste 4,7 milioane de decese anual. Fără acțiuni urgente, RAM ar putea provoca până la 39 de milioane de decese până în 2050 și ar putea costa economia globală peste 3,4 trilioane de dolari americani anual, afectând în mod disproporționat țările cu venituri mici și medii.

În întreaga lume, guvernele, profesioniștii din domeniul sănătății, medicii veterinari, experții în mediu, fermierii, cercetătorii și comunitățile iau deja măsuri pentru a preveni rezistența antimicrobiană. Aceștia îmbunătățesc accesul, utilizarea responsabilă și eliminarea în siguranță a antimicrobienelor, consolidează apa, salubritatea și igiena, promovează sisteme alimentare durabile, diagnostice și vaccinuri, reduc poluarea și protejează mediul. Fiecare acțiune contează.

Planul global de acțiune privind rezistența la antimicrobiene 2026–2036

Adoptat de Adunarea Mondială a Sănătății în mai 2026, Planul global actualizat privind RAM 2026–2036 oferă cadrul comun pentru acțiuni coordonate în abordarea ”O singură sănătate”. Cele șase obiective strategice vizează schimbările comportamentale, supravegherea, prevenirea infecțiilor, accesul și utilizarea adecvată a antimicrobienelor, cercetarea și guvernanța multisectorială.

În Republica Moldova, cadrul strategic este reprezentat de Programul național pentru supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene pe anii 2023–2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 697 din 20 septembrie 2023. Programul stabilește direcții intersectoriale privind supravegherea RAM și a utilizării antimicrobienelor, prevenirea infecțiilor, utilizarea prudentă a acestora, dezvoltarea capacităților și informarea populației, cu implicarea sectoarelor sănătății umane, veterinare, agroalimentare și de mediu.

Recomandări practice pentru populație

1. Nu solicitați și nu utilizați antibiotice pentru răceală sau gripă, infecții de origine virală în care antibioticele nu sunt indicate.
2. Nu folosiți antibiotice rămase de la tratamente anterioare și nu le oferiți altor persoane; solicitați sfatul medicului înainte de a le administra.

3. Respectați recomandările privind vaccinarea, igiena mâinilor, siguranța alimentelor și prevenirea infecţiilor.
4. Nu întrerupeți, nu prelungiți și nu modificați din proprie inițiativă tratamentul prescris; dacă apar reacții adverse sau nelămuriri, contactați medicul.
5. Eliminați medicamentele neutilizate sau expirate potrivit recomandărilor locale; nu le aruncați în apă sau în sistemul de canalizare.

Treceţi la acţiune

Prevenirea RAM presupune contribuția tuturor: autorități, profesioniști din domeniul sănătăţii, medici veterinari, fermieri, specialiști în mediu și fiecare membru al comunității. Acțiunile concrete: prevenirea infecţiilor, utilizarea antimicrobienelor numai când sunt necesare, diagnosticul corect, respectarea măsurilor de igienă și eliminarea sigură a medicamentelor neutilizate – contribuie la păstrarea eficacității tratamentelor și la protejarea sănătății generațiilor viitoare.

Ex. Lilia Plămădeală
Marcelina Chilianu